दुष्काळी परिस्थितीत चारा टंचाईवर मात करण्यासाठी गायरान/ वैयक्तिक जमिनीवर विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) या योजनेंतर्गत चारा पिके लागवडीची कामे घेणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

मृद व जलसंधारण विभाग (रोहयो प्रभाग)

शासन निर्णय क्र. रोहयो-२०२६/प्र.क्र.१२१/रोहयो-१

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२
दिनांक : ०६ नोव्हेंबर, २०२६

वाचा :-

१) शासन निर्णय क्र. रोहयो-२०२६/प्र.क्र.१२१/रोहयो-१ दिनांक ०७ जून, २०२४.
२) केंद्र शासनाच्या ग्रामीण विकास मंत्रालयाची अकुशल मजूरी दराबाबतची दि.३० जून, २०२६ रोजीची अधिसूचना.
३) आयुक्तालय, पशुसंवर्धन यांचे जा.क्र.वैवि/VBG-RAM-G/२००६/२०२६, पसं-१४, दिनांक २८, ऑक्टोंबर, २०२६ रोजीचे पत्र.
४) आयुक्त, कृषी विभाग यांचे क्र.कृआ/विप्र-१/नै.आ/प्र.क्र..९८/दुष्काळ/चारा/५१४ दिनांक-०३ नोव्हेंबर, २०२६ रोजीचे पत्र.
५) आयुक्तालय, व्ही.बी.जी.राम.जी., महाराष्ट्र राज्य यांचे क्र. आयुक्त/चारा लागवड/३०९५/ २०२६ दिनांक-०४ नोव्हेंबर,२०२६ रोजीचे पत्र.

<u>प्रस्तावना</u> :-

राज्यात सन २०२६ च्या नैऋत्य मौसमी पाऊसामध्ये झालेली तूट, पाऊसाचे असमान वितरण, खरीप पिकांच्या उत्पादनात झालेली घट, तसेच, रब्बी हंगाम २०२६ मधील पेरणीक्षेत्राखालील संभाव्य घट यांमुळे पशुधनासाठी आवश्यक चारा उपलब्धतेवर प्रतिकुल परिणाम होण्याची शक्यता आहे. राज्यातील दुष्काळी परिस्थितीच्या अनुषंगाने दिनांक २७ ऑक्टोंबर, २०२६ रोजी मंत्रीमंडळ उपसमितीची बैठक आयोजित करण्यात आली होती. चारा लागवडीसाठी आवश्यक आर्थिक मापदंड निश्चित करण्याच्या अनुषंगाने अपर मुख्य सचिव (मदत व पुर्नवसन), सचिव (कृषी), सचिव (पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास) आणि सचिव (रोजगार हमी योजना) यांची समिती गठीत करण्यात येऊन समितीचा अहवाल आयुक्त, (कृषी) यांच्या मार्फत सादर करण्याचे निर्देश सदर बैठकीत देण्यात आले आहेत. याअनुषंगाने राज्यातील दुष्काळी परिस्थितीत पशुधनाकरिता पुरेसा हिरवा व कोरडा चारा उपलब्ध करुन देणे, चारा टंचाईची तीव्रता कमी करणे, तसेच, चारा उत्पादनात वाढ करण्यासाठी पशुसंवर्धन विभागामार्फत आयुक्त, (पदुम) यांनी आयुक्त (कृषी) यांना व्ही. बी. जी. राम जी योजनेंतर्गत आवश्यक त्या चारा पिकांचा समावेश करुन पिकनिहाय अंदाजपत्रक

तातडीने सादर करण्याबाबतची विनंती "वाचा" येथील क्र.०३ नुसार केली होती. त्यास अनुलक्षुन आयुक्त (कृषी) यांच्या "वाचा" येथील क्र.०४ अन्वये चारा टंचाईवर उपाययोजना म्हणून व्ही. बी. जी. राम जी योजनेंतर्गत अंतर्गत गायरान / वैयक्तिक जमिनीवर "वाचा" येथील क्र.०१ नुसार अंतर्भुत चारा पिके व वैरणयुक्त वृक्षांच्या यादीव्यातिरक्ति अन्य चारा पिकांचा अंर्तभाव करण्याचा प्रस्ताव रोजगार हमी योजना प्रभागास प्राप्त झाला आहे. त्यानुसार महाराष्ट्र रोजगार हमी – विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) या योजनेंतर्गत उपरोक्त "वाचा" येथील क्र.०१ अंतर्गत चारा पिकांच्या व्यतिरीक्त अन्य चारा पिके अंतर्भुत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यास अनुसरुन शासन खालील प्रमाणे निर्णय घेत आहे.

<u>शासन निर्णय</u> :-

दुष्काळी परिस्थितीवर मात करण्यासाठी व चारा टंचाईवर उपाययोजना म्हणून गायरान जमिनीवर राज्यातील एकूण ९ कृषी हवामान विभाग, विविध जमिनीचे प्रकार आणि सरासरी पर्जन्यमान यांचा विचार करून महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेंतर्गत वाचा क्र.०१ नुसार चारा पिकांची लागवड करण्यास शासन मान्यता देण्यात आली आहे. आता उक्त शासन निर्णयांमध्ये नमुद चारा पिके व वैरण वृक्ष यांच्यासह प्रस्तुत शासन निर्णयासोबतच्या परिशिष्ट-अ मध्ये नमुद अन्य लागवडीयोग्य चारा पिकांचा अंतर्भाव महाराष्ट्र रोजगार हमी - विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) योजनेंर्गत करण्यास याव्दारे शासन मान्यता देण्यात येत आहे. **(याबाबतची सविस्तर माहिती परिशिष्ट-अ नुसार सोबत जोडण्यात येत आहे.)**

२. विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) योजनेंतर्गत अनुज्ञेय ३७५ कामांमधील "उपजिविकेशी संबधीत पायाभुत सुविधा" या प्रवर्गात सामुदायिक उपयोगासाठी चारा लागवड व वैयक्तिक लाभार्थ्यांसाठी चारा लागवड या दोन कामांचा अंतर्भाव करण्यात आला आहे. उपरोक्त दोन्ही कामांसाठी उपरोक्त "वाचा" येथील क्र.०१ वरील शासन निर्णयासोबत नमुद विविध प्रकारची चारा पिके व त्याच बरोबर वैरण उपयुक्त वृक्ष लागवड यांसह प्रस्तुत शासन निर्णया सोबतच्या **परिशिष्ट—अ** मध्ये नमूद चारा पिके लागवडीची कामे महाराष्ट्र रोजगार हमी - विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) योजनेंर्गत अनुज्ञेय करण्यात येत आहेत.

३. महाराष्ट्र रोजगार हमी- विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) योजनेंर्गत उपरोक्त चारा पिकांच्या लागवडीची वैयक्तिक / सामुदायिक कामे करतांना अनुज्ञेय वाणांच्या बियाण्यांची उपलब्धता लाभार्थ्यांना महाबीज, राष्ट्रीय बियाणे महामंडळ, एच.आय.एल., कृभको, एन.एफ.एल., आय.एफ.एफ.डी.सी., आय.सी.ए.आर., के.व्ही.के. इत्यादीपैकी कोणत्याही संस्थेकडून उपलब्ध करून घेता येईल.

४. प्रामुख्याने कमी पाण्यात येणारी, कमी कालावधीत उत्पादन देणारी व एकापेक्षा अधिकवेळा कापणी करता येणाऱ्या चारा पिकांच्या वाणांची लागवड करण्यास प्राध्यान्य देणे आवश्यक आहे. सबब, स्थानिक हवामान, जमिनीचा प्रकार, सिंचनाची शाश्वत उपलब्धता व पिक कालावधी इ. विचारात घेवून अनुज्ञेय करण्यात आलेल्या चारा पिकांच्या योग्य त्या वाणांची शिफारस पशुसंवर्धन विभागाच्या संबंधीत जिल्हास्तरीय व तालुकास्तरीय अधिकाऱ्यांनी करावी व त्यास प्रसिध्दी द्यावी.

५. प्रस्तुत शासन निर्णयासोबतच्या **परिशिष्ट-अ** मधील नमुद चारा पिकांच्या वाणांची लागवडीची अंदाजपत्रके **परिशिष्ट-ब** मध्ये अंतर्भुत करण्यात आली आहेत. त्यानुसार सदर कामांकरिता पशुसंवर्धन विभाग/कृषी विभाग/ग्रामपंचायत या कार्यान्वयीन यंत्रणा राहतील. कामांची अंमलबजावणी करतांना प्रशासकीय मान्यता,तांत्रिक मान्यता इ.संदर्भातील तपशिल खाली कोष्टकात नमूद केल्याप्रमाणे राहील.

अ.क्र.	**कार्यान्वयीन यंत्रणा**	**तांत्रिक मान्यतेचे अधिकार**	**प्रशासकीय मान्यतेचे अधिकार**
१.	**ग्रामपंचायत**	**तालुका पशुधन विकास अधिकारी**	**गट विकास अधिकारी**
२.	**कृषी विभाग**	**कृषी पर्यवेक्षक**	**तालुका कृषी अधिकारी**
३.	**पशुसंवर्धन विभाग (पदुम)**	**पशूवैद्यक अधिकारी**	**सहाय्यक आयुक्त, तालुका पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय अधिकारी**

६. सदर कामांच्या नोंदी तांत्रिक सहायकांमार्फत मोजमापपुस्तीकेत घेण्यात येतील व सदर नोंदी उपरोक्त कोष्टकातील तांत्रिक मान्यता देणाऱ्या अधिकाऱ्यांमार्फत प्रमाणीत करण्यात येतील. तसेच संबधीत कार्यान्वयीन यंत्रणांमार्फत विहित पध्दतीने देयके तयार करुन ती ऑनलाईन पध्दतीने अदा करण्यात येतील. उपरोक्त कोष्टकात नमूद गट विकास अधिकारी व तालुका कृषी अधिकारी यांना यापुर्वीच कार्यक्रम अधिकारी (PO) घोषित करण्यात आले आहे. महाराष्ट्र रोजगार हमी- विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) योजनेंर्गत **चारा लागवडीच्या कामासह पशुसवंर्धन विभागाशी संबंधित अन्य अनुज्ञेय कामांकरीता** सहाय्यक आयुक्त, तालुका पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय अधिकारी कार्यालय यांना याद्वारे कार्यक्रम अधिकारी (PO) घोषित करण्यात येत आहे. तसेच कार्यक्रम अधिकारी यांना असलेले सर्व प्रशासकीय व वित्तीय अधिकार प्रदान करण्यात येत आहेत. त्यानुषंगाने आयुक्त, (व्हि.बी.जी.राम.जी.), नागपूर या कार्यालयाने VBGRAMGSOFT या प्रणालीवर सहाय्यक आयुक्त, तालुका पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय अधिकारी यांना तातडीने लॉगीन आयडी व पासवर्ड उपलब्ध करुन द्यावा.

७. महाराष्ट्र रोजगार हमी- विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) योजने अतंर्गत मजुरांच्या श्रमांना प्राधान्य देणे अपेक्षित असुन मजुरांमार्फत करता येणारी कामे यंत्राव्दारे करणे हे कायद्यातील

तरतुदी नुसार अनुज्ञेय नाही. सबब, जी कामे मजुरांमार्फत करणे शक्य आहे अशा कामांसाठी कोणत्याही यंत्रसामग्रीचा वापर करण्यात येऊ नये.

८. महाराष्ट्र रोजगार हमी- विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) योजने अतंर्गत चारा लागवडीचे काम घेतलेल्या क्षेत्रावर पुनश्च: याच योजनेतून त्याच क्षेत्रावर चारा लागवडीचे काम अनुज्ञेय असणार नाही.

९. सदर चारा पिकांची कामे घेतांना विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) या योजनेच्या कामासाठी निश्चित करण्यात आलेल्या सर्व विहित अटी व शर्ती जसे, कामांचे सामाजिक अंकेक्षण, लाभार्थ्यांची निवड, कामांचे नियोजन इत्यादींचे पालन करणे बंधनकारक राहील.

१०. विकसित भारत रोजगार व आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) योजनेंतर्गत सदर कामांसाठी निधी उपलब्ध होणार असल्यामुळे या योजने अंतर्गत चारा पिकांच्या लागवडीकरिता वैयक्तिक व सामुदायिक कामांकरिता वेळोवेळी विहित केलेल्या आर्थिक मर्यादेचे पालन करणे आवश्यक राहील. चारा पिकांच्या लागवडीच्या कामांचे वेळोवेळी पर्यवेक्षण करण्याची जबाबदारी संबंधित कार्यान्वयीन यंत्रणांच्या अधिकाऱ्यांची राहील.

११. सदर शासन निर्णय पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्य व्यवसाय विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या **www.maharashtra.gov.in** या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०२६११०६१९५९४४७३२६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

Digitally signed by ATUL ASHOK KODE
Date: 2026.11.06 20:01:19 +05'30'

(अतुल कोदे)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत माहिती व आवश्यक कार्यवाहीकरीता –

१) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन,मुंबई.

२) मा.सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, यांचे सचिव,विधानभवन,मुंबई.

३) मा.अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा,यांचे सचिव, विधानभवन,मुंबई.

४) मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय,मुंबई.

५) मा. उपमुख्यमंत्री (न.वि.वि.) यांचे सचिव, मंत्रालय,मुंबई.

६) मा. उपमुख्यमंत्री (अ.वि.वि.) यांचे सचिव, मंत्रालय,मुंबई.

७) मंत्री (रोहयो) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय,मुंबई.

८) सर्व मा. मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय,मुंबई.

९) मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा / विधान परिषद यांचे स्वीय सहाय्यक,विधानभवन,मंबई.

१०) मा. समिती प्रमुख, महाराष्ट्र विधानमंडळ रोहयो समिती, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.

११) मा. मुख्य सचिव यांचे सह सचिव,मंत्रालय,मुंबई.

१२) सर्व अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालयीन विभाग.

१३) प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर.

१४) प्रधान महालेखापाल (लेखा परिक्षा) महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर.

१५) सर्व विभागीय आयुक्त.

१६) आयुक्त, महाराष्ट्र रोजगार हमी (विकसित भारत- रोजगार व आजिविका हमी मिशन (ग्रामीण)),योजना, नागपुर.

१७) संचालक अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,मुंबई.

१८) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिध्दीकरीता).

१९) महासंचालक, महाराष्ट्र रोजगार हमी (विकसित भारत- रोजगार व आजिविका हमी मिशन (ग्रामीण)) योजना, मुंबई.

२०) संचालक,सामाजिक वनीकरण,पुणे.

२१) संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष- ग्रामीण गृहनिर्माण,सिडको भवन,बेलापुर,नवी मुंबई.

२२) संचालक, रेशीम संचालनालय,नागपुर.

२३) सर्व जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा कार्यक्रम समन्वयक.

२४) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद तथा सहजिल्हा कार्यक्रम समन्वयक.

२५) सर्व विभागीय वन अधिकारी.

२६) सर्व उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण.

२७) सर्व सह आयुक्त (रोहयो) / सर्व उपायुक्त (विकास).

२८) सर्व प्रकल्प संचालक,जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा.

२९) सर्व प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा.

३०) सर्व अधीक्षक अभियंता, (जलसंपदा / सार्वजनिक बांधकाम / लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर)

३१) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.

३२) सर्व जिल्हा कृषी अधिक्षक.

३३) सर्व जिल्हा रेशीम अधिकारी.

३४) सर्व जिल्हा जलसंधारण/मृदा संधारण अधिकारी.

३५) सर्व उप जिल्हाधिकारी (रोहयो) तथा जिल्हा उप कार्यक्रम समन्वयक.

३६) सर्व उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत/ रोहयो),जिल्हा परिषद.

३७) सर्व तहसलिदार तथा कार्यक्रम अधिकारी.

३८) सर्व गटविकास अधिकारी तथा सह कार्यक्रम अधिकारी.

३९) सर्व कार्यक्रम अधिकारी / सह कार्यक्रम अधिकारी (कृषी,जलसंधारण,मृदासंधारण, समाजिक वनीकरण, सार्वजनिक बांधकाम, रेशीम आणि वने इ.).

४०) सर्व सह सचिव / अवर सचिव/ सहायक संचालक (लेखा) / कक्ष अधिकारी / संशोधन अधिकारी (रोहयो प्रभाग).

४१) सर्व सहाय्यक आयुक्त, तालुका पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय अधिकारी.

४२) सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

४३) निवडनस्ती रोहयो-१.

परिशिष्ट –अ
(वाचा क्र.०१ येथील शासन निर्णय क्र. रोहयो-२०२६/प्र.क्र.१२१/रोहयो-१ दिनांक ०७ जून, २०२४ सोबतच्या परिशिष्ट अ व ब मध्ये नमूद चारा पिकांच्या व्यतिरीक्त अन्य अनुज्ञेय चारा पिकांची यादी)

अ.क्र.	चारा पिकांची नावे	अनुज्ञेय वाणांची नावे
१	मका	आफ्रिकन टॉल, NMH-4053, DF-222M, ADV-756, TX-369, HTMH-5252, PAC- 747, 752, MAX SILAGE.
२	ज्वारी	Nutri Gold (CSH-24MF), CSV-33MF, DF-111S, Jumbo Super, SSG-898, Sugar Graze, SSG Speed Feed, Mega Sweet, Jumbo Jowar, COFS-29, 31, 33.
३	बाजरी	Nutrifast, DF-333B, Nutrifeed, BAIF Bajra-1.
४	नेपियर गवत	Yashwant, Jayvant, Gunwant, Super Napier, 4G, 5G, Red Napier, Super Napier, BNH-26, DHN-6, BAIF Napier.
५	मेथी घास (Lucern)	RL-88, CO-1, BAIF Lucern-1, 5, Anand-2.
६	ज्वारी मल्टीकट	-
७	बाजरी मल्टीकट	जायंट बाजरा

*****

परिशिष्ट – ब

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - वैयक्तिक लाभार्थीच्या शेतावर चारापिक लागवड					
मका या पिकाच्या आफ्रिकन टॉल, NMH-4053, DF-222M, ADV-756, TX-369, HTMH-5252, PAC-747, 752, MAX SILAGE या वाणांसाठी					
अंतर-०.६० *०.२० मी लागवड क्षेत्र १.०० हे. रोपे संख्या - ८३३३३					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर व सरी काढणे)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (७५ किलो/हे.)	०	६०००	६०००	०
२	बीजप्रक्रिया (२ किलो) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	४००	७१७	१
३	पेरणी टोकण पध्दतीने	४७५५	०	४७५५	१५
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन	१२६८	३५४१	४८०९	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ६ पाणी)	३८०४	०	३८०४	१२
६	आंतरमशागत (निंदणी)	३८०४	०	३८०४	१२
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	९५१	८५१	१८०२	३
८	पिक कापणी	४७५५	०	४७५५	१५
क	**चारा मुल्यवर्धन (साठवणुक)**				
१	१ अ. मका कुट्टी करणे	४४३८	०	४४३८	१४
२	२ ब. मका कुट्टी मशीन	स्वतः शेतकऱ्यामार्फत (कुट्टी मशीन भाडे ४०० रुपये प्रति टन)			
३	२ क. मुरघास बॅग	स्वतः शेतकऱ्यामार्फत ५० ते ६० बॅग (प्रति बॅग १ टन क्षमता) (प्रति बॅग किंमत रु. ५५०)			
४	३ ड. मुरघास बॅग भरणे	४४३८	०	४४३८	१४
५	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
६	संकीर्ण	०	४००	४००	०
७	**एकुण**	**३०११५**	**१७१९२**	**४७३०७**	**९५**

अकुशल रक्कम रुपये	३०,११५	अकुशल	**६३.६५%**
कुशल रक्कम रुपये	१७,१९२	कुशल	**३६.३५%**
एकुण	**४७,३०७/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - वैयक्तिक लाभार्थीच्या शेतावर चारापिक लागवड					
मका या पिकाच्या आफ्रिकन टॉल, NMH-4053, DF-222M, ADV-756, TX-369, HTMH-5252, PAC-747, 752, MAX SILAGE या वाणांसाठी					
अंतर-०.६० *०.२० मी लागवड क्षेत्र १.०० हे. रोपे संख्या - ८३३३३					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर व सरी काढणे)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (७५ किलो/हे.)	०	६०००	६०००	०
२	बीजप्रक्रिया (२ किलो) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	४००	७१७	१
३	पेरणी टोकण पध्दतीने	४७५५	०	४७५५	१५
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (१५:१५:१५) (१०० किलो)	१२६८	३५४१	४८०९	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ६ पाणी)	३८०४	०	३८०४	१२
६	आंतरमशागत (निंदणी)	३८०४	०	३८०४	१२
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	९५१	८५१	१८०२	३
८	पिक कापणी	४७५५	०	४७५५	१५
क	**चारा मुल्यवर्धन (साठवणुक)**				
१	१ अ. मका कुट्टी करणे	४४३८	०	४४३८	१४
२	२ ब. मका कुट्टी मशीन	स्वतः शेतकऱ्यामार्फत (कुट्टी मशीन भाडे ४०० रुपये प्रति टन)			
३	२ क. मुरघास बॅग	स्वतः शेतकऱ्यामार्फत ५० ते ६० बॅग (प्रति बॅग १ टन क्षमता) (प्रति बॅग किंमत रु. ५५०)			
४	३ ड. मुरघास बॅग भरणे	४४३८	०	४४३८	१४
५	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
६	संकीर्ण	०	४००	४००	०
७	**एकुण**	**३०,११५**	**१७,१९२**	**४७,३०७**	**९५**

अकुशल रक्कम रुपये	३०,११५	अकुशल	**६३.६५%**
कुशल रक्कम रुपये	१७,१९२	कुशल	**३६.३५%**
एकुण	**४७,३०७/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - वैयक्तिक लाभार्थीच्या शेतावर चारापिक लागवड					
बाजरी या पिकाच्या Nutrifast, DF-333B, Nutrifeed, BAIF Bajra-1 या वाणांसाठी					
अंतर - ०.४५ *०.१५ मी लागवड क्षेत्र १.०० हे. रोपे संख्या - १४८१४८					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (१० किलो/हे.)	०	८६०	८६०	०
२	बीजप्रक्रिया (२५० ग्रॅम) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	१०५	४२२	१
३	यंत्राच्या साहाय्याने पेरणी	६३४	३५००	४१३४	२
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ४ पाणी)	३८०४	०	३८०४	१२
६	आंतरमशागत (निंदणी)	४७५५	०	४७५५	१५
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	६३४	६५०	१२८४	२
८	पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
९	चारा उत्पादन व साठवणुक	४७५५	०	४७५५	१५
१०	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
११	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१२	**एकुण**	२३,४५८	१२,०४७	३५,५०५	७४

अकुशल रक्कम रुपये	**२३४५८**	**अकुशल**	**६६.०७%**
कुशल रक्कम रुपये	**१२०४७**	**कुशल**	**३३.९३%**
एकुण	**३५,५०५/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - सार्वजनिक/सामूहिक जमिनीवर चारापिक लागवड					
बाजरी या पिकाच्या Nutrifast, DF-333B, Nutrifeed, BAIF Bajra-1 या वाणांसाठी					
अंतर - ०.४५ *०.१५ मी लागवड क्षेत्र १.०० हे. रोपे संख्या - १४८१४८					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (१० किलो/हे.)	०	८६०	८६०	०
२	बीजप्रक्रिया (२५० ग्रॅम) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	१०५	४२२	१
३	यंत्राच्या साहाय्याने पेरणी	६३४	३५००	४१३४	२
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ४ पाणी)	३८०४	०	३८०४	१२
६	आंतरमशागत (निंदणी)	४७५५	०	४७५५	१५
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	६३४	६५०	१२८४	२
८	पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
९	चारा उत्पादन व साठवणुक	४७५५	०	४७५५	१५
१०	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
११	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१२	**एकुण**	**२३,४५८**	**१२,०४७**	**३५,५०५**	**७४**

अकुशल रक्कम रुपये	**२३,४५८**	**अकुशल**	**६६.०६%**
कुशल रक्कम रुपये	**१२,०४७**	**कुशल**	**३३.९४%**
एकुण	**३५,५०५/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - वैयक्तिक लाभार्थीच्या शेतावर चारापिक लागवड					
ज्वारी या पिकाच्या Nutri Gold(CSH-24MF), CSV-33MF, DF-111S, Jumbo Super, SSG-898, Sugar Graze, SSG Speed Feed, Mega Sweet, Jumbo Jowar, COFS-29, 31, 33 या वाणांसाठी					
अंतर - ०.४५ *०.१५ मी लागवड क्षेत्र १.०० हे. रोपे संख्या - १४८१४८					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (४० किलो/हे.)	०	३६००	३६००	०
२	बीजप्रक्रिया (१ किलो) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	२००	५१७	१
३	यंत्राच्या साहाय्याने पेरणी	६३४	३५००	४१३४	२
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ४ पाणी)	३८०४	०	३८०४	१२
६	आंतरमशागत (निंदणी)	४४३८	०	४४३८	१४
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	६३४	६५०	१२८४	२
८	पिक कापणी	७६०८	०	७६०८	२४
९	चारा उत्पादन व साठवणुक	७६०८	०	७६०८	२४
१०	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
११	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१२	**एकुण**	**२७,८९६**	**१४,८८२**	**४२,७७८**	**८८**

अकुशल रक्कम रुपये	**२७,८९६**	**अकुशल**	**६५.२१%**
कुशल रक्कम रुपये	**१४,८८२**	**कुशल**	**३४.७९%**
एकुण	**४२,७७८/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - सार्वजनिक/सामूहिक जमिनीवर चारापिक लागवड					
ज्वारी या पिकाच्या Nutri Gold(CSH-24MF), CSV-33MF, DF-111S, Jumbo Super, SSG-898, Sugar Graze, SSG Speed Feed, Mega Sweet, Jumbo Jowar, COFS-29, 31, 33 या वाणांसाठी					
अंतर - ०.४५ *०.१५ मी लागवड क्षेत्र १.०० हे. रोपे संख्या - १४८१४८					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (४० किलो/हे.)	०	३६००	३६००	०
२	बीजप्रक्रिया (१ किलो) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	२००	५१७	१
३	यंत्राच्या साहाय्याने पेरणी	६३४	३५००	४१३४	२
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ४ पाणी)	३८०४	०	३८०४	१२
६	आंतरमशागत (निंदणी)	४४३८	०	४४३८	१४
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	६३४	६५०	१२८४	२
८	पिक कापणी	७६०८	०	७६०८	२४
९	चारा उत्पादन व साठवणुक	७६०८	०	७६०८	२४
१०	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
११	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१२	**एकुण**	**२७,८९६**	**१४,८८२**	**४२,७७८**	**८८**

अकुशल रक्कम रुपये	**२७,८९६**	**अकुशल**	**६५.२१%**
कुशल रक्कम रुपये	**१४,८८२**	**कुशल**	**३४.७९%**
एकुण	**४२,७७८/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - वैयक्तिक लाभार्थीच्या शेतावर चारापिक लागवड					
नेपियर गवत या पिकाच्या Yashwant, Jayvant, Gunwant, Super Napier, 4G, 5G, Red Napier, Super Napier, BNH-26, DHN-6, BAIF Napier या वाणांसाठी					
अंतर - ०.९० *०.६० मी लागवड क्षेत्र १.०० हे. रोपे संख्या - १८५००					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर व सरी काढणे)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	रोपे संख्या (प्रति दोन डोळा टोंब १ रु)	०	१८५००	१८५००	०
२	बीजप्रक्रिया (२ किलो) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	४००	७१७	१
३	रोपांची लागवड करणे	७९२५	०	७९२५	२५
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण २४ पाणी)	७९२५	०	७९२५	२५
६	आंतरमशागत (निंदणी)	३८०४	०	३८०४	१२
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	०	०	०	०
८	प्रथम पिक कापणी	७९२५	०	७९२५	२५
९	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१०	द्वितीय पिक कापणी	७९२५	०	७९२५	२५
११	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१२	तृतीय पिक कापणी	७९२५	०	७९२५	२५
१३	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
१४	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१५	**एकुण**	**४९,१३५**	**२६,८९६**	**७६,०३१**	**१५५**

अकुशल रक्कम रुपये	**४९,१३५**	**अकुशल**	**६४.६२%**
कुशल रक्कम रुपये	**२६,८९६**	**कुशल**	**३५.३८%**
एकुण	**७६,०३१/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - सार्वजनिक/सामूहिक जमिनीवर चारापिक लागवड					
नेपियर गवत या पिकाच्या Yashwant, Jayvant, Gunwant, Super Napier, 4G, 5G, Red Napier, Super Napier, BNH-26, DHN-6, BAIF Napier या वाणांसाठी					
अंतर - ०.९० *०.६० मी लागवड क्षेत्र १.०० हे. रोपे संख्या - १८५००					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर व सरी काढणे)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	रोपे संख्या (प्रति दोन डोळा टोंब १ रु)	०	१८५००	१८५००	०
२	बीजप्रक्रिया (२ किलो) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	४००	७१७	१
३	रोपांची लागवड करणे	७९२५	०	७९२५	२५
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण २४ पाणी)	७९२५	०	७९२५	२५
६	आंतरमशागत (निंदणी)	३८०४	०	३८०४	१२
७	पीक संरक्षण	०	०	०	०
८	प्रथम पिक कापणी	७९२५	०	७९२५	२५
९	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१०	द्वितीय पिक कापणी	७९२५	०	७९२५	२५
११	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१२	तृतीय पिक कापणी	७९२५	०	७९२५	२५
१३	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
१४	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१५	**एकुण**	**४९,१३५**	**२६,८९६**	**७६,०३१**	**१५५**

अकुशल रक्कम रुपये	४९,१३५	अकुशल	**६४.६२%**
कुशल रक्कम रुपये	२६,८९६	कुशल	**३५.३८%**
एकुण	**७६,०३१/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - वैयक्तिक लाभार्थीच्या शेतावर चारापिक लागवड					
लसूण घास या पिकाच्या RL-88, CO-1, BAIF Lucern-1, 5, Anand-2 या वाणांसाठी					
अंतर - ०.३० मी लागवड क्षेत्र १.०० हे.					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर व वाफे तयार करणे)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (२५ किलो/हे.)	०	१६०००	१६०००	०
२	बीजप्रक्रिया (१ किलो) रायझोबियम जिवाणू संवर्धन	३१७	२००	५१७	१
३	बियाणे पेरणी	१५८५	०	१५८५	५
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (१५:१५:१५) (१०० किलो)	१२६८	४०५०	५३१८	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ३६ पाणी)	११४१२	०	११४१२	३६
६	आंतरमशागत (निंदणी)	५७०६	०	५७०६	१८
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	१९०२	१०५०	२९५२	६
८	प्रथम पिक कापणी ५० दिवसांनी	४७५५	०	४७५५	१५
९	नियमित पिक कापणी २५ दिवसांनी (एकुण १२ कापण्या	५७०६०	०	५७०६०	१८०
१०	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
११	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१२	**एकुण**	**८५,५९०**	**२७,७००**	**११३,२९०**	**२७०**

अकुशल रक्कम रुपये	**८५,५९०/-**	**अकुशल**	**७५.५४%**
कुशल रक्कम रुपये	**२७,७००/-**	**कुशल**	**२४.४६%**
एकुण	**११३,२९०/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - सार्वजनिक/सामूहिक जमिनीवर चारापिक लागवड					
लसूण घास या पिकाच्या RL-88, CO-1, BAIF Lucern-1, 5, Anand-2 या वाणांसाठी					
अंतर - ०.३० मी लागवड क्षेत्र १.०० हे.					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर व वाफे तयार करणे)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (२५ किलो/हे.)	०	१६०००	१६०००	०
२	बीजप्रक्रिया (१ किलो) रायझोबियम जिवाणू संवर्धन	३१७	२००	५१७	१
३	बियाणे पेरणी	१५८५	०	१५८५	५
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (१५:१५:१५) (१०० किलो)	१२६८	४०५०	५३१८	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ३६ पाणी)	११४१२	०	११४१२	३६
६	आंतरमशागत (निंदणी)	५७०६	०	५७०६	१८
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	१९०२	१०५०	२९५२	६
८	प्रथम पिक कापणी ५० दिवसांनी	४७५५	०	४७५५	१५
९	नियमित पिक कापणी २५ दिवसांनी (एकुण १२ कापण्या	५७०६०	०	५७०६०	१८०
१०	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
११	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१२	**एकुण**	**८५,५९०**	**२७,७००**	**१,१३,२९०**	**२७०**

अकुशल रक्कम रुपये	**८५,५९०**	**अकुशल**	**७५.५४%**
कुशल रक्कम रुपये	**२७,७००**	**कुशल**	**२४.४६%**
एकुण	**१,१३,२९०/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - वैयक्तिक लाभार्थीच्या शेतावर चारापिक लागवड					
पिक - ज्वारी मल्टीकट अंतर - ०.४५ *०.१५ मी लागवड क्षेत्र १.०० हे.					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (१५ किलो/हे.)	०	६९९०	६९९०	०
२	बीजप्रक्रिया (१ किलो) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	२००	५१७	१
३	यंत्राच्या साहाय्याने पेरणी	६३४	३५००	४१३४	२
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	९५१	५३२	१४८३	३
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ९ पाणी)	५७०६	०	५७०६	१८
६	आंतरमशागत (निंदणी)	३१७०	०	३१७०	१०
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	६३४	६५०	१२८४	२
८	प्रथम पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
९	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	९५१	५३२	१४८३	३
१०	द्वितीय पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
११	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	६३४	५३२	११६६	२
१२	तृतीय पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१३	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
१४	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१५	**एकुण**	**३१,७००**	**१९,३३६**	**५१,०३६**	**१००**

अकुशल रक्कम रुपये	**३१,७००**	**अकुशल**	**६२.११%**
कुशल रक्कम रुपये	**१९,३३६**	**कुशल**	**३७.८९%**
एकुण	**५१,०३६/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - सार्वजनिक/सामूहिक जमिनीवर चारापिक लागवड					
पिक - ज्वारी मल्टीकट अंतर - ०.४५ *०.१५ मी लागवड क्षेत्र १.०० हे.					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (१५ किलो/हे.)	०	६९९०	६९९०	०
२	बीजप्रक्रिया (१ किलो) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	२००	५१७	१
३	यंत्राच्या साहाय्याने पेरणी	६३४	३५००	४१३४	२
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	९५१	५३२	१४८३	३
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण ९ पाणी)	५७०६	०	५७०६	१८
६	आंतरमशागत (निंदणी)	३१७०	०	३१७०	१०
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	६३४	६५०	१२८४	२
८	प्रथम पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
९	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	९५१	५३२	१४८३	३
१०	द्वितीय पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
११	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	६३४	५३२	११६६	२
१२	तृतीय पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१३	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
१४	संकीर्ण	०	४००	४००	०
१५	**एकुण**	**३१,७००**	**१९,३३६**	**५१,०३६**	**१००**

अकुशल रक्कम रुपये	**३१,७००**	**अकुशल**	**६२.११ %**
कुशल रक्कम रुपये	**१९,३३६**	**कुशल**	**३७.८९ %**
एकुण	**५१,०३६/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - वैयक्तिक लाभार्थीच्या शेतावर चारापिक लागवड					
बाजरी मल्टीकट - जायंट बाजरा अंतर - ०.३० *०.१५ मी लागवड क्षेत्र १.०० हे.					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (७.५ किलो/हे.)	०	५१३७.५	५१३७.५	०
२	बीजप्रक्रिया (२५० ग्रॅम) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	१०५	४२२	१
३	यंत्राच्या साहाय्याने पेरणी	६३४	३५००	४१३४	२
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण १२ पाणी)	७६०८	०	७६०८	२४
६	आंतरमशागत (निंदणी)	४४३८	०	४४३८	१४
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	६३४	६५०	१२८४	२
८	प्रथम पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
९	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१०	द्वितीय पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
११	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१२	तृतीय पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१३	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१४	चौथी पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१५	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१६	पाचवी पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१७	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१८	सहावी पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१९	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
२०	संकीर्ण	०	४००	४००	०
२१	**एकुण**	**५७,०६०**	**१८,९८४.५**	**७६,०४४.५**	**१८०**

अकुशल रक्कम रुपये	**५७,०६०**	**अकुशल**	**७५.०४%**
कुशल रक्कम रुपये	**१८,९८४.५**	**कुशल**	**२४.९६%**
एकुण	**७६,०४४.५/-**		

विकसित भारत - रोजगार आणि आजीविका हमी मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत - सार्वजनिक/सामूहिक जमिनीवर चारापिक लागवड					
बाजरी मल्टीकट - जायंट बाजरा अंतर - ०.३० *०.१५ मी लागवड क्षेत्र १.०० हे.					
अ. क्र.	बाब	वर्ष पहिले			
		मजुरी	सामग्री	एकुण	श्रमिकदिन
१	२	३	४	५	६
अ	**लागवड पूर्व कामे**				
१	जमिनीची साफसफ़ाई	९५१	०	९५१	३
२	**पुर्वमशागत करणे**				
३	२ अ. यंत्राच्या साहाय्याने जमिन तयार करणे (रोटाव्हटर)	६३४	५०००	५६३४	२
ब	**लागवड व संवर्धन कामे**				
१	बियाणे (७.५ किलो/हे.)	०	५१३७.५	५१३७.५	०
२	बीजप्रक्रिया (२५० ग्रॅम) ॲझोटोबॅक्टर जिवाणू संवर्धन	३१७	१०५	४२२	१
३	यंत्राच्या साहाय्याने पेरणी	६३४	३५००	४१३४	२
४	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
५	पाणी व्यवस्थापन (एकुण १२ पाणी)	७६०८	०	७६०८	२४
६	आंतरमशागत (निंदणी)	४४३८	०	४४३८	१४
७	एकात्मिक किड व्यवस्थापन	६३४	६५०	१२८४	२
८	प्रथम पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
९	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१०	द्वितीय पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
११	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१२	तृतीय पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१३	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१४	चौथी पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१५	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१६	पाचवी पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१७	एकात्मिक खत व्यवस्थापन (नत्र ४० किलो)	१२६८	५३२	१८००	४
१८	सहावी पिक कापणी	५७०६	०	५७०६	१८
१९	कामाचे ठिकाणी बोर्ड	०	१०००	१०००	०
२०	संकीर्ण	०	४००	४००	०
२१	**एकुण**	**५७,०६०**	**१८,९८४.५०**	**७६,०४४.५०**	**१८०**

अकुशल रक्कम रुपये	**५७,०६०**	**अकुशल**	**७५.०३%**
कुशल रक्कम रुपये	**१८,९८४.५**	**कुशल**	**२४.९७%**
एकुण	**७६,०४४.५०/-**		